MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI

Seduta tal-21 ta' Marzu, 2013

Citazzjoni Numru. 1770/1999/1

Avv. Tonio Azzopardi

vs

Ian Zammit , A&CE

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni fuq indikata datata xejn anqas mit-2 t'Awwissu, 1999, li permezz taghha l-attur Avukat Azzopardi harrek lill-Perit Zammit fuq indikat quddiem din il-qorti u ppremetta sintetikament is-segwenti:

1. Illi b'kitba ntitolata "*Development at Mongur Street, Gharb*", ippubblikata fil-harga tal-25 ta' Lulju, 1999, f' "*The Malta Independent on Sunday*", l-istess konvenut fuq indikat attribwixxa fatti determinati li huma foloz u malafamanti fil-konfront tal-attur, bl-iskop li jesponieh ghad-disprezz u ghar-redikolu;

2. Illi l-attur kien *Chairman* Surrogat tal-Kummissjoni Permanenti Kontra l-Korruzzjoni, (flimkien ma' Dr. Joseph A. Schembri u Dr. Carmelo Testa membri), li ddecidiet il-kaz meritu tal-kitba;

3. Illi in vista tal-premess l-attur qed jaderixxi din il-qorti biex il-konvenut jghid ghaliex m'ghandhiex:

i. Tiddikjara li l-kitba surifferita hija libelluza u malafamanti fil-konfront tieghu, u tesponieh ghad-disprezz u r-redikolu tal-pubbliku;

ii. Tikkundanna lill-konvenut fuq indikat ihallas lill-attur dik is-somma li tiffissa f'ammont li ma jeccedix il-hamest elef Lira Maltin, (LM5,000.00), bhala danni skont il-ligi;

iii. Bl-ispejjez kontra l-konvenut;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet in risposta li permezz taghha l-konvenut fuq indikat sintetikament issolleva s-segwenti:

1. Illi l-artikolu nkriminat mhux azzjonabbli mill-attur ghaliex dan ma jsemmiehx fl-artikolu *de quo*;

2. Illi l-kritika li saret kienet indirizzata fil-konfront tal-Kummissjoni fuq gia` riferita u mhux kontra l-attur personalment;

3. Illi fl-imsemmi artikolu l-attur ma kienx facilment identifikat mill-qarrej medju kif rikjest mill-gurisprudenza;

4. Illi fil-meritu, l-artikolu *de quo* mhux libelluz jew ingurjuz stante li l-fatti hemm riferiti huma sostanzjalment korretti u jikkontjenu kumment gust fuq materja ta' nteress pubbliku;

5. Illi fejn hemm xi kummenti robusti dawn jallacjaw mat-ton t'artikoli ohra li nkitbu minn ohrajn li wkoll ikkritikaw l-istess Kummissjoni u li fuqhom, l-istess attur ma ha l-ebda passi legali ghall-ingurja u libell;

6. Illi l-azzjoni odjerna saret b’mod selettiv u diskriminatorju biex l-attur ipattiha lill-konvenut ghal xi rapport dwar irregolaritajiet rigwardanti r-residenza personali tal-attur stess li dan tal-ahhar jahseb li ghamilhom il-konvenut;

7. Illi dan indikat fil-paragrafu precedenti qed jinghad ghaliex la l-editur tal-gurnal fejn gie ppubblikat l-artikolu *de quo*, u lanqas awturi ohra li kitbu b’mod ferm aktar ahrax fil-konfront tal-istess Kummissjoni ma gew imharrkin;

8. Illi dan ghalhekk ghandu anke jkun rifless fil-mertu u fil-likwidazzjoni tad-danni eventwali;

Rat il-verbal datat id-9 ta’ Marzu, 2000, (ara fol 14), li permezz tieghu l-attur irriserva li jitlob provediment fuq ir-raba’ paragrafu tal-eccezzjonijiet u fuq id-dikjarazzjoni *de quo*, (ara fol 11 *et sequitur*);

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tal-attur dwar il-produzzjoni ta’ dokumenti datata l-24 ta’ Frar, 2003, (ara fol 121), li permezz taghha talab li s-Segretarju tal-Kummissjoni *de quo* jigi awtorizzat jipproduci n-nastri elettro-manjetici tax-xhieda tal-perit Ian Zammit u tal-perit Andre` Zammit hemm rekordjata fil-Kaz Numru 119;

Rat il-verbal tal-konvenut datat il-25 ta’ Frar, 2003, li permezz tieghu iddikjara li ma kienx qed jopponi ghall-produzzjoni tan-nastri ndikati fil-paragrafu precedenti, (ara fol 125);

Rat il-verbal tal-attur datat id-9 ta’ Gunju, 2003, li permezz tieghu iddikjara li kien qed jinsisti li n-nastri fuq riferiti jigu prodotti fl-atti ta’ din il-procedura, (ara fol 130);

Rat id-digriet ta’ din il-qorti diversament preseduta datata l-10 ta’ Novembru, 2003, li dwar il-produzzjoni tan-nastri fuq gia` riferiti ddekretat li ma awtorizzatx il-produzzjoni tax-xhud Anthony Pace hemm riferit, (ara fol 135);

Rat il-verbal tal-attur datat it-28 ta' Gunju, 2005, li permezz tieghu iddikjara li ma kellux aktar provi x'jipproduci f'din il-procedura minnu istitwita;

Rat id-digriet taghha kif preseduta datat it-22 ta' Mejju, 2012, li permezz tieghu awtorizzat li l-partijiet jissottomettu trattazzjoni skritta tal-pozizzjonijiet taghhom fit-termini hemm indikati, (ara fol 425);

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur datata l-31 ta' Lulju, 2012, (ara fol 426), u dik tal-konvenut datata t-28 t'Awwissu, 2012, (ara fol 432);

Ezaminat ix-xhieda u dokumenti mismugha u esebiti quddiem din il-qorti diversament preseduta;

Semghet ix-xhieda prodotta quddiemha kif preseduta;

Semghet it-trattazzjoni orali finali tal-abbli rapprezentanti legali tal-partijiet;

Ikkunsidrat:

Illi l-lanjanza li permezz taghha l-attur Azzopardi hassu aggravat tista' tigi sintetikament esposta bil-mod segwenti:

1. Illi bil-kitba tal-konvenut Zammit fuq gia` riferita dan esprima s-segwenti:

i. Illi l-kompetenza tal-operaturi tal-Kummissjoni Permanenti kontra l-Korruzzjoni tirrigwarda "*cows (and) bull*", li fil-lingwa Ingliza tfisser aktar mit-tifsira litterali taghha;

ii. Illi *di piu`*, dawn naqsu jaghmlu xogholhom sew billi ma nterrogawx lil kull min seta' kien infurmat fil-kwistjoni;

iii. Illi ddecidew li l-bini in kwistjoni kien ha jkun ta' hsara ghall-baqar li kienu qed jitrabbew fil-fond adjacenti;

iv. Illi l-istess Kummissjoni wara wkoll sabet li l-Ministru, zewg "*Chairman*", id-Direttur tal-Izvilupp, erbgha spetturi tal-bini, il-Kumitat tal-Ghazla tal-Kamra tar-Rapprezentanti u l-Membri Nazzjonalisti tal-istess Kamra kienu ingarbuljati f'kospirazzjoni biex jopprimu u jweggghu lill-ahwa Agius hemm involuti;

v. Illi biex waslet ghal tali konkluzjoni l-Kummissjoni in dizamina ramiet il-bahar il-principji tal-gustizzja naturali u semghu biss ix-xhieda moghtija mill-avukat tal-ahwa Agius;

vi. Illi l-Kummissjoni lanqas imxiet fuq il-politika ppubblikata minnha stess li tirrikjediha li tinforma lil min ikun akkuzat li kien qed jigi nvestigat u tippermettilhom ikunu prezenti fil-proceduri kollha;

2. Illi l-allegazzjonijiet ta' nuqqas procedurali u sostanzjali mill-istess Kummissjoni hu ghal kollox michud mill-Kummissjoni – specjalment f'dan il-kaz – mill-attur Azzopardi;

3. Illi li jidher li gie censurat mill-istess kien biss l-agir tal-membri tal-"*Enforcement Unit*" tal-Awtorita` tal-Ippjanar, u dan, ghar-ragunijiet mill-Kummissjoni esposti fir-rapport taghha fir-rigward;

4. Illi mhux minnu li l-Kummissjoni injorat il-principji tal-gustizzja naturali u strahet biss fuq ix-xhud indikat mill-artikolista;

5. Illi effettivament l-attur isostni li fil-qadi ta' dmirijietha, l-Kummissjoni *de quo* imxiet kif gej:

i. Illi l-ewwel infurmat lill-Awtorita` tal-Ippjanar li din l-Awtorita` kienet qed tigi nvestigata fuq kif mexxiet il-kaz in dizamina;

ii. Illi l-istess Awtorita` kienet mitluba tkun prezenti tul l-investigazzjoni *de quo*, u dan, mhux biss tramite r-rapprezentant legali taghha li *del resto* kien prezenti tul investigazzjoni kollha, (ara fol 20);

iii. Illi meta l-istess Awtorita` ntalbet tipprezenta x-xhieda taghha, l-impjegati kkoncernati ghazlu li jipprezentaw din permezz ta’ affidavitijiet, u wara ntalbu jattendu ghall-kontro-ezami;

iv. Illi hlief ghal xhud wiehed, meta gew kondotti l-kontroezamijiet indikati fil-paragrafu precedenti, ix-xhieda kienu jinghataw id-debita twissija li setghu ma jwigbux jekk kien jhossu li ser jinkriminaw lilhom infushom, (ara fol 21 u fol 95), u dan, anke fil-kaz tal-perit Andrew Zammit, missier l-artikolista konvenut inkriminat, li effettivament kien “*Chairman*” tal-PAPB mill-bidu tal-1990”, (ara fol 22);

6. Illi jirrizulta li fl-istess investigazzjoni dan il-perit Andrew Zammit fuq indikat jidher li *nonostante* li kien ic-“*Chairman*” tal-PAPB, kien ukoll bhala perit indipendenti, iffirma l-applikazzjoni ghall-izvilupp ikkoncernat li pproceda fuqha fil-kwalita` l-ohra ufficcjali tieghu indikata; (ara fol 22), u bhala Chairman tal-istess, kien iddecieda dwar l-applikazzjoni, (ara fol 40);

7. Illi ghalhekk l-attur Azzopardi bil-qawwa jichad l-allegazzjoni serja li bhala “*Chairman*” tal-Kummissjoni *de quo*, kien hu li issa kiser u njora l-principji ta’ gustizzja naturali;

8. Illi *di piu`*, jichad ukoll li l-Kummissjoni *de quo* immexxija minnu kienet semghet xhieda ta’ naha wahda biss li kienet involuta fil-kwistjoni, (ara fol 22);

9. Illi fl-ahharnett il-konvenut ihossu wkoll umiljat meta qed jigi allegat mill-attur li l-Kummissjoni *de quo* ma mxietx fuq l-istruzzjonijiet mahruga minnha stess ghal kawzi in dizamina, li jobbligawha tinforma lil kull min ikun qed jigi minnha ndagat u tippermettilhom ikunu prezenti fil-proceduri minnha kondotti u dan, ghas-segwenti ragunijiet:

i. Illi l-figura tal-perit Andre` u Ian Zammit ma kinitx rilevanti fil-bidu tal-procedura u ffigurat fi stadju tardiv;

ii. Illi meta hekk iffiguraw, il-periti *de quo* kienu msejjhin regolarment bhal kull indagat iehor, fejn inghataw l-opportunita` jiddeponu, gew konfrontati bi provi f'idejn il-Kummissjoni u nghataw kull opportunita` skont il-ligi li jitkellmu bl-aktar mod ezawrijenti, (ara fol 23);

iii. Illi meta l-istess periti ndikati fil-paragrafu precedenti ssejjhu quddiem l-istess Kummissjoni biex jiddeponu, dawn jidher li kienu debitament infurmati b'dak li kien qed jigi addebitat fil-konfront taghhom, (ara fol 24);

iv. Illi kif jirrizulta mix-xhieda ta' Dr. Carmelo Testa, membru tal-Kummissjoni, kull min ikun avzat biex jidher quddiem din il-Kummissjoni seta' jkun assistit minn avukat;

v. Illi effettivament, il-PAPB kien ikun rapprezentat minn avukat;

vi. Illi l-perit Andre` Zammit kellu kull opportunita` jiddefendi lilu nnifsu kif ukoll li jipprezenta l-provi tieghu, (ara fol 40);

vii. Illi r-rizultanza nkriminanti li avverat ruhha wara l-investigazzjoni tal-Kummissjoni *de quo* kienet li l-istess *Chairman* tal-PAPB awtorizza l-hrug ta' permess ghall-izvilupp fuq applikazzjoni ffirmata minnu stess fil-kapacita` tieghu ta' perit arkitett indipendenti, (ara fol 48 u fol 100);

Ikkunsidrat:

Illi skont il-konvenut Zammit, il-fatti li jirrizultaw huma s-segwenti:

1. Illi effettivament, meta kien imsejjah bhala xhud quddiem il-Kumissjoni *de quo* hu kien moghti d-debita twissija u kien ukoll infurmat li seta' jkun assistit minn avukat, (ara fol 422);

2. Illi l-istess konvenut baqa’ jsostni s-sens tal-kitba tieghu fl-artikolu ppubblikat fil-25 ta’ Lulju, 1999, meta hu ddepona fl-atti ta’ din il-procedura f’Jannar, 2012, (ara fol 422);

3. Illi l-istess konvenut ikkonferma li l-istess drittijiet lilu moghtija mill-Kummissjoni *de quo* li ma jwegibx jekk ihoss li seta’ jinkrimina lilu nnifsu u li jkun assistit minn avukat inghataw ukoll lill-papa` tieghu il-perit Andre` Zammit, (ara fol 86 u 423);

4. Illi jikkonferma wkoll li wara d-decizjoni tal-imsemmija Kummissjoni l-istess konvenut kien intavola lmenti mal-MEPA fil-konfront ta’ president tal-istess Kummissjoni, l-attur odjern, bhala ritaljazzjoni, (ara fol 423);

5. Illi l-konvenut isostni li l-Kummissjoni *de quo* sabet lill-papa` tieghu hati ta’ korruzzjoni li jixtieq li qabel ma jmut tigi rtirata, (ara fol 428), ghalkemm l-Avukat Generali kkoncenat kien iddecieda li ma kien hemm l-ebda bazi ghal azzjoni kriminali, (ara fol 424), haga li verament din il-qorti ma fehmitx);

6. Illi skont l-istess konvenut, il-papa` tieghu kien misjub hati minghajr ma gie mixli, (ara fol 424);

Ikkunsidrat:

Illi jirrizulta li l-artikolu in dizamina nkiteb b’rizultat tal-orgolju ferut tal-konvenut inkriminat wara li hass li l-papa` tieghu kien gie misjub hati ta’ xi agir minghajr ma qabel kien regolarment mixli biex b’hekk ikun jista’ jiddefendi lilu nnifsu;

Illi pero` ghandu mill-ewwel jinghad li tali konkluzjoni tal-konvenut hi rizultat tal-fatt li la fehem il-procedura adoperata u wisq anqas l-azzjoni intrapriza minnu;

Ikkunsidrat:

Illi in sostenn tat-tezi tieghu il-konvenut isostni l-verita` tal-fatti u allura, il-kritika minnu vantata hi wahda gusta u effettivament tikkostitwixxi kumment gust fuq materja ta' nteress pubbliku;

Ikkunsidrat:

Illi effettivament din il-qorti taqbel mal-konvenut li din hi vertenza verament t'interess pubbliku li ghandha tigi epurata bl-aktar mod trasparenti ghaliex hawn si tratta ta' ezami ta' agir t'ufficcjal pubbliku li jidher li ma kellux idea felici tal-limiti tal-azzjonijiet tieghu fir-rigward tal-kariga li kien jokkupa;

Illi fir-realta` attwali ta' pajjizna, dan il-limitu hu ghalhekk materja ta' nteress pubbliku kbir;

Illi jirrizulta mill-fatti kif fuq sintetikament esposti li l-operat tal-Kummissjoni Permanenti Kontra l-Korruzzjoni fil-kaz in dizamina kien li tesplora r-raguni ghaliex inhareg permess partikolari fejn, fl-epurazzjoni tal-istess irrizulta li l-perit li ffirma l-applikazzjoni ghall-istess, kien proprju c-*Chairman* tal-PAPB li f'dak iz-zmien kienet l-entita` responsabbli mill-oghti ta' tali permessi;

Illi stabbilit dan, ghandu jkun pacifiku li tali agir mhux biss hu tassew repunjanti, izda zgur li m'ghandux jigi avallat mill-istituzzjoni gudizzjarja li issa hi kolpita bil-vertenza *de quo*;

Ikkunsidrat:

Illi l-lanjanza pendenti tirrigwarda l-ittra miktuba mill-konvenut Zammit fil-gurnal *de quo* datata l-25 ta' Lulju, 1999, intitolata "*Development at Mongur Street, Gharb*";

Illi fl-istess ittra l-awtur konvenut irrefera ghas-segwenti:

i. Illi l-Kummissjoni *de quo* tifhem fil-"*cows (and bull*)";

ii. Illi l-hsara sofferta bl-izvilupp li l-applikazzjoni ghaliha kienet iffirmata mill-papa` tal-awtur konvenut u mahrug mal-istess firmatarju ta’ din l-applikazzjoni wkoll bhala *Chairman* tal-PAPB kienet biss rilevanti ghall-baqar – qisu l-ordinament guridiku Malti ma giex sfaccjatament raggirat b’tali azzjoni tal-ufficcjal pubbliku *de quo*;

iii. Illi l-persuni kollha minnu ndikati fl-istess tielet (3) paragrafu tieghu kienu gew innocentement imkaxkra fl-istess kwistjoni – haga li mill-atti ma tirrizultax;

iv. Illi *di piu`*, il-Kummissjoni in dizamina ramiet il-bahar il-principji tal-gustizzja naturali – liema principji ma jirrizultawx li huma l-forte tal-konvenut;

Ikkunsidrat:

Illi ghalhekk, mill-ezami tal-fatti kif jirrizultaw fil-procedura odjerna li sfortunatament hadet dan iz-zmien kollu biex tigi rizolta u li ta’ dan, din il-qorti kif preseduta tiskuza ruhha mal-partijiet, l-allegazzjonijiet tal-konvenut ma jirrizultawx ipprovati;

Illi minflok jirrizulta assodat li kif komposta fil-kaz in dizamina, il-Kummissjoni *de quo* kienet sensittiva bizzejjed mhux biss biex tassigura d-drittijiet tal-indagati minnha fid-dawl tal-principji tal-gustizzja naturali kif lamentat mill-artikolist konvenut, izda kienet anke sensittiva fir-rigward tal-protezzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-istess;

Ikkunsidrat:

Illi ghal dak li ghandu x’jaqsam ghall-lingwagg uzat mill-istess artikolist konvenut meta ghazel li jirreferi u jipparaguna lill-istess Kummissjoni mal-barrin minnu hemm riferiti ghandu jinghad is-segwenti:

1. Illi tali referenza fil-lingwa Ingliza hi ntiza li tkun despreggjattiva kif tirrizulta li l-kitba kienet kemm fit-ton, kif ukoll fil-lingwagg, fil-konfront tal-membri tal-imsemmija Kummissjoni;

2. Illi ghandu jinghad li ghalkemm il-liberta` tal-esprezzjoni hi principju kardini tal-Istat u hu ntimament korrelat mal-principju tad-demokrazija, fl-istess hin dan il-principju hu dejjem korrelat ma' principji fondamentali ohrajn li jittutelaw il-persuna, fejn allura:

" … le varie sfere giuridiche devono di necessita` limitarsi reciprocamente perche` possano coesistere nell'ordinata cenvivenza civile", (Corte cost, 1/1956);

3. Illi l-*buon* kostum jirrikjedi espressjoni lingwistika prudenti specjalment fejn *si tratta* l-operat pubbliku ta' persuna li implicitament ma tantx hi f'pozizzjoni li tidddefendi lilha nnifisha – bhal ma hu l-kaz in dizamina – fejn effettivament kien wiehed biss, minn tlieta, li ghazel li jintraprendi t-triq tal-kontestazzjoni;

4. Illi li artikolista konvenut jekwipara x-xoghol *quasi* gudizzjarju tal-attur mal-attribuzzjoni bovina minnu ndirizzata xejn ma tawspika favur il-konvenut, *stante* l-lingwagg maghzul iservi biss biex tiskredita lil min jiktbu u mhux min jissubieh;

5. Illi ghalhekk tali referenza hi meqjusa li toffendi s-sensibilita` tal-bniedem komuni li jirrespingi d-diffusjoni ta' tali lingwagg gratwitament aggressive u denigranti f'gazzetta ta' tiratura nazzjonali fejn il-hsieb tieghu seta' facilment jigi espress mod iehor minghajr ma joffendi;

6. Illi ghalkemm saret moda xejn xierqa li l-liberta` tal-espressjoni tigi sbandjerata f'kull kantuniera – meta wiehed hekk jaqbillu – ghandu hawn wkoll ikun pacifiku li hu gust u anke inevitabbli, li dan id-dritt ikun kontrastat bid-drittijiet ohrali jattiraw l-istess livell ta' protezzjoni biex jippermettu t-tutela effettiva tal-integrita` tas-suggett hekk attakkat;

7. Illi hu ta' min jissottolinea li l-liberta` tal-esprezzjoni, gid essenzjali ghar-realizzazzjoni tal-individwu f'socjeta` demokratika governata unikament mis-saltna tad-dritt u mhux minn interessi privati hafna

drabi okkulti u ovvjament b'finalita` finanzjarja, testendi biss sakemm tiskontra ma' dritt jew interess iehor legittimu ugwalment sancit mill-Kostituzzjoni u mill-Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet Fundamentali tal-Bniedem, li allura implicitament hi ta' livell ugwali tad-dritt rikjamat mill-konvenut inkriminat:

8. Illi kif irriteniet il-**Qorti tal-Appell** f'**Sammut vs Caruana Galizia et tad-9 ta' Jannar, 2008**:

" Il-ligijiet jaffermaw b'rilevanza t-tutela tal-persuna, kemm bhala singolu, kif ukoll bhala komponenti fil-formazzjoni socjali u personali li fih jesplika l-personalita` tieghu. Din it-tutela b'fundament Kostituzzjonali u Konvenzjonali, hi diretta ghall-harsien unitarju ta' l-immagini, l-isem, l-unur u r-reputazzjoni tal-persuna. Pari passu ma' din it-tutela hemm, imbghad, id-dritt ta' l-espressjoni libera li hu wkoll fundamentali";

9. Illi l-fatti *in dizamina* jindikaw li l-uniku xewqa li l-awtur konvenut xtaq li jindirizza u li jilhaq kienet li jattakka din il-Kummissjoni li skont hu hammret wicc missieru *nonostante* li dan skont il-konvenut, jirrizulta li fil-professjoni twila tieghu dejjem agixxa bi proprjeta`;

10. Illi l-istorja personali *in dizamina* hi ghal kollox newtra fil-kaz in dizamina li effettivament jillimita ruhu ghall-attakk indirizzat mill-konvenut lejn il-Kummissjoni, liema attakk tant indirizza r-ruh tal-operat tal-ezistenza innata tal-istess, li l-attur ghall-kuntrarju tal-kollegi tieghu, hass li ma setax ihalli tali attakk jghaddi fis-silenzju;

Ikkunsidrat:

Illi effettivament hawn *si tratta* ta' akkuza serja fejn funzjonarju b'responsabilita` gudizzjarja u kwazi gudizzjarja gie attakkat b'lingwagg spregevoli proprju fl-operat li hu stess irid jassigura b'limpidezza – haga li l-attur ovvjament ma setax jittollera;

Illi l-indirizz in dizamina mhux addebitat lil xi *homo pubblicus*, bhal xi politiku inkallit bhal Haider fejn l-istess Qorti Ewropea in materja ipprotegiet lill-gurnalist ghall-insult tieghu indirizzat lil dan il-politiku neo-nazzist anke peress dan l-insult seta' ghen fl-isvolgiment tad-dibattitu politiku li jrid jigi tutelat, (**Oberschlick**: numru 2, datat 1 ta' Lulju, 1997);

Ikkunsidrat:

Illi l-konvenut jirrileva li l-artikolu tieghu mhux libelluz ghaliex l-attur mhux imsemmi fl-istess artikolu tieghu u ghalhekk mhux identifikabbli;

Illi f'dan ir-rigward il-konvenut hu palezement zbaljat;

Illi l-kaz li primarjament ta' lok ghas-saga gudizzjarja *in dizamina* kien wiehed li origina fl-Gharb, Ghawdex, u kondott minn Tribunal imwaqqaf appozitament fit-termini tal-Kummissjoni Permanenti Kontra l-Korruzzjoni, struttura li *per ipotesi* tattira l-attenzjoni tal-popolazzjoni lokali – sensittiva kif inhi fuq kwistjonijiet ta' tali stezura;

Illi t-tribunal *de quo* kien kompost mill-attur bhala l-president tieghu u b'avukat prattikanti u iehor irtirat bhala membri;

Illi fir-realta` lokali, xejn ta' din ix-xorta ma jghaddi fis-silenzju, anke jekk l-operat tal-Kummissjoni *de quo* hu wiehed kunfidenzjali;

Illi ghalhekk tali kunfidenzjalita` f'tali operat ma tistax tigi uzata biex tippermetti attakki skonsiderati fuq min b'umilta` qed jaqdi d-doveri tieghu;

Illi *in oltre*, ghalkemm l-attur ma giex individwat, pero` kien hemm indizji bizzejjed fl-artikolu in dizamina li wiehed seta' facilment jasal ghall-individwazzjoni tal-persuni involuti;

Ikkunsidrat:

Illi l-konvenut inkriminat jissottolinea li l-artikolu tieghu *in dizamina* ghandu jigi tutelat ghaliex hu kien qieghed biss jesponi l-fatti reali riskontrati u jikkummenta b'mod gust fir-rigward;

Illi r-rizultanzi in atti pero` ma jissufragawhx;

Illi in effetti l-ksur minnu allegat tal-principji tal-gustizzja naturali ma jirrizultax;

Illi minflok jirrizulta l-oppost fejn – ghall-anqas tnejn minn tlett (3) membri tal-Kummissjoni jirrizultaw li fil-perjodu kienu gia` professjonisti t'esperjenza – wiehed addirittura Avukat Generali rtirat;

Illi *di piu`*, jirrizulta assodat li tul investigazzjoni minnu kondotta, it-Tribunal *de quo* dejjem assigura d-drittijiet kollha lill-persuni li dehru quddiemu, sahansitra anke bis-suffragju ta' professjonisti legali anke *di grido*, fejn wiehed minnhom anke spicca gudikant fl-oghla qorti Ewropea rigwardanti d-drittijiet sollevati mill-awtur konvenut inkriminat;

Illi ghalhekk ghandu jkun pacifiku li dak allegat mill-awtur inkriminat mhux minnu, anzi r-rizultanzi processwali mhux biss ma jissufragawx anzi, jixluh;

Illi ghall-grazzja tal-korrettezza, dawn ir-rizultanzi jonqsu wkoll li jissufragaw il-fatt li l-awtur konvenut sostanzjalment ipprova l-fatti *in dizamina*;

Illi li effettivament jirrizulta hu li d-drittijiet kollha tal-intervistati u tal-indagati, inkluz il-papa` tal-artikolista *de quo* gew debitament tutelati kif anke jirrizulta mill-atti processwali tal-istess Tribunal;

Ikkunsidrat:

Illi rigward id-difiza tal-awtur konvenut li hu kien biss qed jirrepeti l-fatti u jikkummenta b'mod gust fir-rigward ghandu jinghad is-segwenti:

1. Illi f'dan ir-rigward issir referenza ghal **Miller vs Scorey**, Vol XXXVI.IV.p.843 fejn gie stabbilit:

" … il-fatt ghandu jigi ppruvat. Il-"*comment"* biex ikun gustifikat irid ikun "*fair and bona fide*" u ma jistax ikun "*fair and bona fide*" jekk il-fatt attribwit ma jkunx veru";

2. Illi in effetti l-ittra tieghu *in dizamina* ma tirriflettix dak li effettivament sehh fl-epurazzjoni tal-investigazzjoni kondotta mill-Kummissjoni Permanenti in dizamina;

3. Illi l-awtur konvenut jidher li kien taht l-impressjoni li l-istess Kummissjoni ipprosegwiet b'mod brusk u spiccjattiv minn fuq il-persuni ndagati meta dan effettivament ma jirrizultax, kif fuq gia` riferit;

4. Illi konsegwentement, kwaunkwe kumment li l-istess awtur seta' jislet mir-rizultanzi kif interprethom hu qatt ma setghu jilhqu l-livell ta' kumment gust *stante* li l-premessa inizzjali tieghu kienet allura erronea;

5. Illi kif gie emfasizzat mill-Qorti Ewropea *de quo* f'**Obershlick vs Austria** (II), 1997:

"A careful distinction needs to be made between facts and value judgements. The existence of facts can be demonstrated, whereas the truth of value judgements is not susceptible to proof";

6. Illi kif fuq espost, il-fatti kif elenkati mill-artikolist konvenut ma jirriflettux dak li verament sehh u konsegwentement, kwalunkwe kumment naxxenti minn tali analizi erroneu qatt ma jista' jigi tutelat mill-protezzjoni legali minnu hawn ezortata;

Ikkunsidrat:

Illi rigward id-difiza tal-awtur konvenut li l-artikolu tieghu mhux libelluz ghaliex l-attur indirizzat fl-imsemmi artikolu

mhux facilment identifikat, jinghad sintetikament is-segwenti:

Illi kif isostni l-**Gatley**, "*On Libel and Slander*", Edizzjoni Numru 8, 1981, p. 280 *et sequitur*, f'dan il-kaz hekk sollevat:

"The question is whether the libel designates the plaintiff in such a way as **to** those who know him understand he was the person **meant** … if in the opinion of the jury a substantial number of persons who knew the plaintiff on reading the article would believe that it refers to him", (emfasi tal-Qorti);

Illi fil-kaz in kwistjoni l-membri tal-Kummissjoni *in dizamina* huma numru ezigwu li l-bicca l-kbira ta' dawk kollha li joperaw fil-professjoni legali jafuben tajjeb min huma;

Illi ghalhekk, kuntrarju ghal dak ritenut mill-awtur konvenut jirrizulta li effettivament l-attur hu facilment identifikabbli;

Ikkunsidrat:

Illi finalment tenut kont tas-suespost, ghandu jinghad ukoll li mill-assjem kollu fuq sintetikament espost jirrizulta li fil-kontribuzzjoni gurnalistika tieghu l-awtur konvenut jittradixxi animu malafamanti u ta' tpattija ndirizzata fid-direzzjoni tal-attur, *molto piu`*, meta jirrizulta assodat li l-istess konvenut kien ukoll intavola rapport mal-awtoritajiet edilizji tal-pajjiz fil-konfront tal-attur odjern li eventwalment irrizulta wkoll li kien falz;

Illi jirrizulta assodat mir-rizultanzi processwali li l-istess konvenut intraprenda din it-triq bhala ritaljazzjoni ghall-procedura minnu mmexxija fejn il-papa` tieghu inkixef li abbuza mill-pozizzjoni ufficcjali tieghu;

Ghaldaqstant, in vista tal-premess, filwaqt li tirrespingi l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenut Ian Zammit, takkolji t-talbiet tal-attur Dr. Tonio Azzopardi, u konsegwentement:

1. Tiddikjara li l-kitba ntitolata "*Development at Mangur Street, Gharb*", ippubblikat fil-harga tal-25 ta' Lulju, 1999, f' "*The Malta Independent on Sunday*" miktuba mill-konvenut Ian Zammit hi malafamanti u libelluza fil-konfront tal-attur Dr. Tonio Azzopardi billi attribwiet fatti determinanti fuq l-attur li kienu foloz, u dan, bl-iskop li jesponuh ghad-disprezz u ghar-redikolu;

2. Illi rigward il-kundanna issa hekk dovuta ghall-malafama *ai termini* tal-artikolu 28 tal-Att dwar l-Istampa, Kap 248, tal-Ligijiet ta' Malta, issir referenza ghad-decizjoni tal-**Qorti tal-Appell** fl-ismijiet **Vincent Borg vs Victor Camilleri et** datata l-**15 ta' Novembru, tal-1994** fejn gie ritenut is-segwenti:

"Id-danni li ghandha tillikwida l-qorti ghall-hsara sofferta mill-atturi mhux soggetta ghal xi regoli bhal fil-kaz ta' danni reali kkontemplati fil-Kodici Civili. Il-ligi ta' l-Istampa thalli l-likwidazzjoni tal-kumpens fid-diskrezzjoni kompleta tal-gudikant b'limitu ta' elfejn Lira Maltin, (LM2,000.00), (liema limitu kien sussegwentement estiz ghall-ammont ta' hamest elef Lira Maltin, (LM5,000.00);

3. Illi biex il-qorti tkun tista' tafferma r-ragonevolezza u r-rettitudini ta' dan l-ezercizzju, tistrieh fuq is-segwenti:

i. Illi l-fatti allegati mill-awtur konvenut ma gewx ippruvati, anzi addirittura, irrizulta l-oppost;

ii. Illi l-lingwagg uzat mill-istess awtur konvenut mhux wiehed xieraq;

iii. Illi l-istess awtur konvenut kompla juri l-animu negattiv tieghu fir-rigward tal-attur fuq indikat billi ntavola rapport fil-konfront tal-istess attur li wkoll irrizulta li ma kienx veritier;

iv. Illi pero`, bhala fattur mitiganti, din il-qorti qed tikkonsidra wkoll it-trapass taz-zmien, (perjodu t'erbatax –il sena), sal-konkluzjoni tal-vertenza in prim'istanza, perjodu assolutament inaccettabbli ghal

kwaunkwe kaz, inkluz dak in dizamina, fejn tul dan il-perjodu kollu l-istima tal-attur, xorta wahda tirrizulta inattakkata;

4. Tikkundanna ghalhekk lill-awtur konvenut Ian Zammit biex ihallas lill-attur Dr. Tonio Azzopardi l-ammont ta’ elfejn Ewro, (€2,000.00);

5. Tikkundanna wkoll lill-istess konvenut fuq indikat biex ihallas l-ispejjez kollha tal-kawza.

____

Onor. Imhallef Silvio Meli

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------